

NINA • NIKU

FAKTA

Stiftelsen for naturforskning og kulturminneforskning er et nasjonalt og internasjonalt kompetansesenter innen miljøvernforskning. Stiftelsen har ca. 230 ansatte (1999) og omfatter NINA - Norsk institutt for Naturforskning og NIKU - Norsk institutt for kulturminneforskning. FAKTA-ark gir populariserte sammendrag av publikasjoner fra stiftelsen.

Nr. 11 - 1999

Økning av kystoter på 10 prosent i året Størst prosentvis økning på Nordvestlandet

Oterbestanden p kysten fra Nordhordland til Finnmark økte med 10 prosent årlig fra 1987 til 1995, men det var regionale forskjeller. Den prosentvise økningen var størst p Vestlandet, der bestanden i utgangspunktet var minst, og r det fram av en NINA-rapport.

Bestanden i Midt-Norge ser ut til å ha stagnert og kanskje ha gått tilbake i perioden 1991-95. I Nord-Norge økte bestanden i hele perioden.

Kystoterbestanden ble beregnet til å være på omkring 20 000 dyr rundt 1995, men forutsetningene for denne beregningen er høyst usikre, og vi har ingen gode tall for bestandens størrelse.

Mange otrer dør i trafikken

Rapporten bygger hovedsakelig på et materiale av omkring 2300 døde otrer som ble samlet inn fra 1970-årene fram til 1996. Av disse var 56 prosent påkjørt, 33 prosent hadde druknet i fiskeredskap, og 11 prosent døde av forskjellige andre årsaker. Disse prosentene viser ikke det virkelige forholdet mellom dødsårsaker, fordi sjansen for innsamling varierer med dødsårsak.

Sovende vill oterunge.

Foto: HARALD MISUND

Overlevelse for hunnotrer

Dødeligheten var høy for unge dyr, og bare omkring 20 prosent av hunnene ble så gamle som fire år.

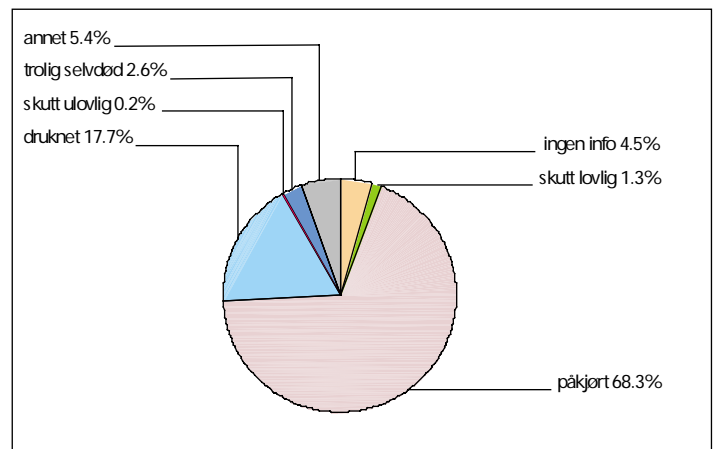
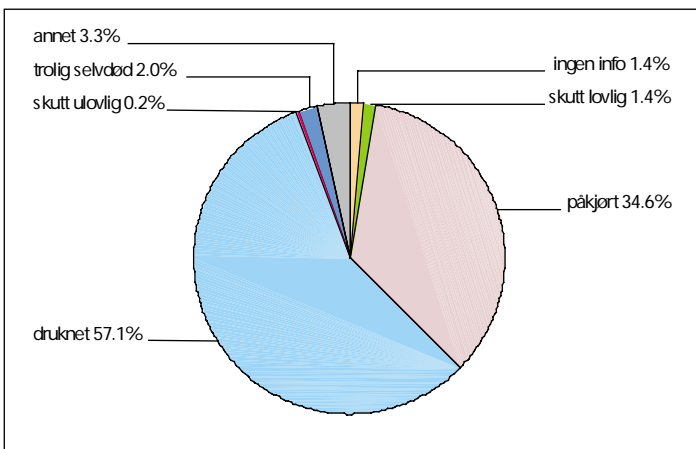
Fra fireårsalderen var dødeligheten relativt lav fram til niårsalderen (5 - 25 prosent pr. år). Eldre hunner hadde høy dødelighet. Den eldste hunnen i materialet var 14 år gammel.

Ungeproduksjon

Kjønnsmodningsalderen for hunnene varerte mye, men de fleste ble kjønnsmodne i toårsalderen. Ungeproduksjonen var lav for

de yngste og de eldste hunnene. Hunner i alderen 4 -9 år var de mest produktive. De fødte i gjennomsnitt 1,26 unger av hunnkjønn pr. år.

På grunn av den høye dødeligheten i ung alder utgjorde de mest produktive hunnene (4-9 år) ikke mer enn en tredel av de selvstendige (minst ett år gamle) hunnene i bestanden. Det medførte at antall fødte oterunger var lavt i forhold til antall selvstendige oterhunner. I gjennomsnitt for hver oterhunn som var ett år og eldre ble det ikke født mer enn 0,6 unger av hunnkjønn pr. år.

Fordeling av dødsårsaker for innsamlede otrer fra regionen Hordaland - Nord-Trøndelag (til venstre) og Nordland - Finnmark.

Konflikter for oterbestanden i nord

I Norge er det knyttet flersidige problemer av høyst ulik og til dels motstridende karakter til oterforvaltningen. I nord har vi en god bestand, men i sør er arten forsvunnet over store områder. Norske forvaltningsmyndigheter har erkjent et inter-

nasjonalt ansvar for å bevare den gode oterbestanden i nord, men denne bestanden har etter hvert kommet i konflikt med fiskeoppdrettsnæringen, og har dessuten skapt bekymring for enkelte villfiskbestander. I sør har spørsmålet om reeta-

blering av oterbestander ved utsetting av dyr vært reist, og har vist seg å være faglig omdiskutert og konfliktfylt i forhold til allmennheten. Restbestandenes levedyktighet i sør er også et åpent spørsmål.

Hvorfor ble oterbestanden fragmentert?

Eurasiatisk oter har en vid geografisk utbredelse som omfatter Europa, Asia og Nord-Afrika, men arten har vært utsatt for belastninger som har ført til fragmentering eller utrydding over store områder. Norge er ikke noe unntak.

Det ser ut til at problemene har vært størst i Vest-Europa, men for mange asiatiske land finnes det lite informasjon. Blant de viktigste faktorene som får skylden for oterens tilbakegang i det tyvende århundret er effektiv jakt og fangst, miljøgifter og habitatforringelser, inklusive reduksjon av byttebestander. Årsakssammenhengene er imidlertid mangelfullt dokumentert og er fortsatt gjenstand for diskusjon.

Arten er nå fredet i hele Vest-Europa, og i deler av Øst-Europa, Nord-Afrika og Asia.

Effektiviteten av fredningen varierer antakelig mye mellom landene. I løpet av det siste tiåret er det påvist at arten igjen har begynt i øke i utbredelse og bestand noen steder i Vest-Europa.

Bestandens størrelse

Forutsetningene for å beregne den norske oterbestandens størrelse er usikre. Under visse forutsetninger om en stabil bestandsstørrelse før fredning og konstant vekstrate etter fredningen, ble bestanden beregnet til 11-13 tusen dyr omkring 1990 og 17-21 tusen dyr omkring 1995.

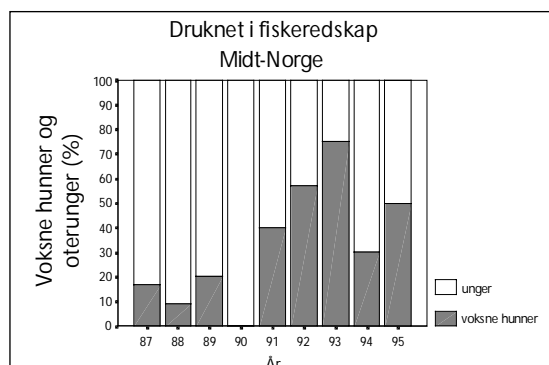
Stoffet er hentet fra

NIKU Oppdragsmelding 569

Thrine Moen Heggberget:

«Livshistorie og bestandsdynamikk hos kystoter.»

Bestandsutviklingen

Variasjonen mellom år i fordelingen av oterunger og voksne hunner som druknet i fiskeredskap i Midt-Norge. Spesielt mange oterunger må ha druknet i fiskeredskap like før denne bestanden stagnerte omkring 1990, trolig på grunn av et registrert fall i tettheten av småfisk på grunt vann i sjøen.

Påkjørte otrer som døde i årene 1987-1995 ble antatt å være et relativt representativt utvalg fra kystbestanden av oter, etter at de årlige antallene var korrigeret for økningen i trafikken. Estimering av bestandsvariasjonen ble basert på dem.

Fra 1987 til -90 økte tilsynelatende tettheten av oter i hele studieområdet, men

stagnerte omkring 1990 på kysten av Nordmøre og Trøndelag, mens den fortsatte å øke både nord og sør for dette området.

I Nord-Norge, der det har vært fredningstid for oter siden 1979 og totalfredning siden 1982, var det ikke tegn til noen tetthetsavhengig reduksjon av vekstraten i løpet av perioden 1987-95.

Lenger sør, der det har vært fredningstid siden først på 1970-tallet og totalfredning siden 1979, kan bestandsutviklingen tolkes som en tetthetsavhengig stabilisering eller reduksjon av bestandstørrelsen i

den delen av området som i utgangspunktet hadde en sammenhengende bestand (Nordmøre-Trøndelag). Bestanden fortsatte å vokse med en høy rate gjennom hele perioden i den delen av området som i utgangspunktet hadde en usammenhengende og sikkert mye mindre bestand (Hordaland-Sunnmøre).

Hunner - fødsel og dødelighet

Fødselsevnen for hunnene i den norske kystoterbestanden i perioden 1987-95 økte gradvis til omkring fireårsalderen, både fordi andelen hunner som ble drektige og andelen vellykkede drektigheter økte. Hos de eldste hunnene gikk fødselsevnen mot null. Hunnene hadde en høy overlevelse (ca. 75-95 prosent) fra omkring fireårsalderen og fram til de ble så gamle at fødselsevnen avtok, omkring niårsalderen. Unge og gamle hunner

hadde høy dødelighet, og 64-69 prosent av hunnene i et årskull døde før 2,5 års alder. Før hunnene i et årskull rakk å komme til fireårsalderen og bidra for fullt i reproduksjonen, var 82 prosent av dem døde. Dødelighetsmønsteret hos oterhunnene representerer en livshistoriestrategi som er vanlig hos pattedyr, men perioden før et årskull kom i full reproduksjon var relativt lang.

Dårligere drektighet i høy alder

Hypigheten av svangerskap økte fram til 3-6-årsalderen og avtok etter 8-9-årsalderen, men egglosningsraten avtok ikke i samme grad hos de gamle hunnene. Det var derfor selve drektigheten som lyktes dårligere i høy alder.

Omkring halvparten av de unge drektige hunnene hadde dessuten degenererte foster. Hunner i alderen fra 4 til 8-9 år var de mest produktive.